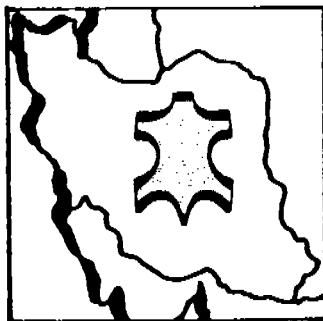

نشانگر اهمیت اقتصادی و تعیین کننده خط مشی آینده این کالا باشد ارائه شده است. ضمن اینکه خلاءهای بسیاری نیز از لحاظ آمار و اطلاعات بویژه در مورد تولید مشاهده می‌گردد. از سوی دیگر آمارهای گردآوری شده از منابع داخلی و خارجی کاملاً با یکدیگر مغایر هستند و البته هرگونه راه حل پیشنهادی در وهله نخست مستلزم جمع آوری اطلاعات و آمار بسیار دقیق و واقعی از وضعیت موجود می‌باشد و پس از آن می‌بایست به نقد و بررسی همه جانبه‌ای در مورد پیشنهادها و سیاستهای اتخاذ شده و همچنین میزان مسئولیت کلیه وزارتخانه‌های دست اندرکار - اعم از وزارت کشاورزی، وزارت صنایع و وزارت بازرگانی - پرداخت. با توجه به رشد اقتصادی روزافزون در زمینه صنعت چرم در کشورهای جهان (بویژه کشورهای در حال توسعه)، بی توجهی به این کالا زیانهای جبران ناپذیری را متوجه اقتصاد کشورمان می‌سازد.

مدری بد وضعیت پوست و چرم در ایران

تاریخچه صنعت چرم در ایران:

گرچه پیدایش این صنعت در ایران بطور دقیق روشن نیست، ولی آثار باستانی بیانگر استفاده از چرم بویژه در تهیه کفش و افزارهای جنگی در نوار غربی کشورمان می‌باشد. عمل دباغی عمدتاً با استفاده از مواد گیاهی صورت می‌گرفتند ولی اکثر دستورالعملهای دباغی بدلیل سری تلقی شدن مراحل تولید از سوی صاحبان کارگاهها از

پوست یکی از اقلام عمده صادراتی ایران است که بعد از قالی و خشکبار سومین کالای ارزآور - در مجموعه کالاهای صادراتی غیر نفتی - محسوب می‌شود. با کمال تأسف تاکنون کمتر گزارش جامعی که

ویژگیها، خصوصیات و درجه بندی پوستهای ایران:

پوستهای گوسفندی و بره ای ایران دارای مرغوبیت بسیار بالایی نسبت به سایر پوستهای گوسفندی و بره ای کشورهای تولید-کننده عمده در سطح جهان می باشند. چرم بدست آمده از پوست گوسفندی ایران از کیفیت بسیار بالایی برخوردار است و دارای انسجام و استحکام بالایی است که در تهیه لباسهای چرمی شیک و گرانتقیمت بکار می رود. پوست پس از مراحل اولیه لاش گیری توسط سورت چمی درجه بندی می گردد. این درجه بندی براساس تجربیات افراد و با توجه به استانداردهای موجود کشور (با استفاده از چشم و دست) صورت می گیرد و بهمین لحاظ احتمال ۵ تا ۱۰ درصد خطا بسیار زیاد است. درجه بندی انواع سالامبور (پوست لاش گیری شده) از نظر کیفیت به ترتیب زیر می باشد. ▽

بین رفته و لذا آنطور که باید پیشرفت نموده است. این امر حتی در قرون معاصر و تا سال ۱۳۱۲ نیز بچشم می خورد. دباغخانه ها بدون برخوردار از تکنیک و علوم جدید به ساخت چرم اشتغال داشته و نتوانسته اند به تحولی اصولی، از لحاظ ماشین آلات پردازش پوست و مواد اولیه مورد نیاز، همپای تحولات رو به رشد صنعت چرم در سایر نقاط جهان دست یابند^۱. با وجود پنجاه سال قدمت صنعت چرم در ایران هیچگونه ماشین و ابزارآلات پردازشی ساخته نشده و هیچ موادی برای رفع نیاز آن تولید نگشته است و اگر هم چنین بوده مورد بی توجهی قرار گرفته است^۲. این صنعت در گمنامی بسر برده و عوامل مهم بازرانده آن نیز کم نبوده و هنوز هم صنعت چرم از آنها بشدت متأثر می باشد، حال آنکه این صنعت از جمله صنایعی است که مواد مورد نیاز آن تا حد خود کفایی در داخل موجود می باشد.

- (۱) وزارت صنایع، سمینار صنایع چرم و فرآورده های آن، صنایع کفش، ۱۲، ۱۳ مردادماه ۱۳۶۳ (معاونت صنایع نساجی چرم ۱۲، ۱۳/۵/۱۳۶۲) صص ۱۵-۱۷.
- (۲) همان، صص ۲۶.

تعداد جلد ملاک محاسبه	اندازه به فوت مربع	نوع سورت
۱۲	۱۱۰ - ۱۲۰	AB
۱۲	۱۰۰ - ۱۱۰	AB
۱۲	۱۱۰ - ۱۱۵	CA
۱۲	۷۰ - ۷۵	AB
۱۲	۱۰۰ - ۱۰۵	AC
۱۲	۹۰ - ۹۵	CB
۱۲	۵۰ - ۵۵	بره گگی
—	—	سورت (۴)
—	—	بُرَاک

سالامبور بزى:

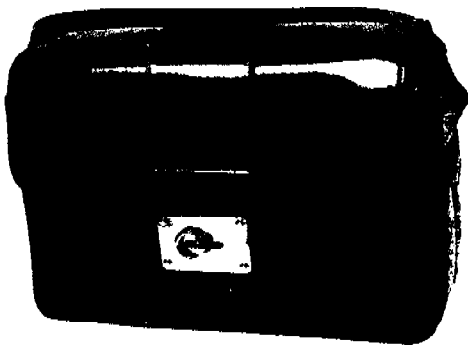
۱۲	۸۰ - ۸۵	AB
۱۲	۷۰ - ۷۵	AB
۱۲	۷۵ - ۸۰	AC
۱۲	۶۵ - ۷۰	AC
۱۲	۷۰ - ۷۵	CB
۱۲	۶۰ - ۶۵	CB
—	—	بُفنه
۱۲	۴۰ - ۴۵	چُپش

تحقیقات صنعتی مبادرت به تدوین استاندارد این نوع پوست نموده و ضمن اینکه این امر بواسطه نبودن ضمانت اجرائی در عمل هیچگونه تأثیری بر کیفیت پوست خام عرضه شده به کارخانجات نداشته است^۱.

با توجه به مشخصه های وزنی و سطحی ارائه شده از سوی سازمان خواربار و

در حال حاضر غیر از بُراک و سورت ۴ — که از مرغوبیت قابل توجه ای برخوردار نیستند — سایر انواع پوست به ترتیب دارای مرغوبیت و ارزش بیشتری هستند.

در زمینه پوست گاو و گوساله ای درجه بندی ویژه و مشخصی وجود نداشته است ولی در سال ۱۳۶۱ مؤسسه استاندارد و

کشاورزی ملل متحد (FAO)، وزن و سطح انواع پوست کشور ایران به نسبت وزن و سطح انواع پوست کشورهای نظیر ایالات متحده آمریکا، آرژانتین و برزیل در زمینه پوست گاو و گوساله ای و کشورهای نظیر نیوزیلند و استرالیا در زمینه پوست گوسفندی بسیار کمتر است که خود تا حدودی گویای سیستم ضعیف دامپروری، تغذیه دام، کشتار و پوست کنی در ایران می باشد!

جدول (۱): تعداد انواع دام در مناطق روستایی کشور طی -

واحد: هزار رأس

سالهای ۱۳۵۴-۶۱

سال	نوع دام	گوسفند و گوساله	سز و سرغاله	گاو و گوساله	گاو میش
۱۳۵۴	۲۸۰۸۶	۱۵۰۵۶	۵۱۱۴	۲۲۸	
۱۳۵۵	-	-	-	-	-
۱۳۵۶	۳۱۸۷۲	۵۵۵	۲۸۶۶	۵۵۵	
۱۳۵۷	۳۵۹۵۲	۱۸۲۶۶	۴۷۱۷	۵۵۵	
۱۳۵۸	۳۵۲۰۵	۱۶۷۵۷	۴۶۹۵	۵۵۵	
۱۳۵۹	۳۰۹۶۲ ^(۱)	۱۷۳۵۸ ^(۱)	۳۵۹۹ ^(۱)	۵۵۵	
۱۳۶۰	-	-	-	۵۵۵	
۱۳۶۱	۳۴۶۰۵	۱۸۶۶۳	۵۱۰۲	۵۵۵	

مأخذ: مرکز آمار ایران، سالنامه آماری ۶۶-۱۳۶۴ (تهران: مرکز آمار ایران ۶۷-۱۳۶۵)
 (۱) آمار فوق شامل استانهای گیلان، خوزستان و کردستان نمی باشد.

(۱) همان، ص ۶۷.

(۱) موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، نظری اجمالی بر بازار جهانی پوست و چرم (در دست انتشار).

سال	نوع دام	گوسفند و بره	سز و بزغاله	گاو و گوساله
۱۳۵۴		۲۶۰۰۰	۱۴۵۰۰	۷۴۵۰
۱۳۵۵		۳۳۵۰۰	۱۴۰۰۰	۷۴۹۰
۱۳۵۶		۳۳۵۰۰	۱۳۵۰۰	۷۶۲۵
۱۳۵۷		۳۳۶۰۰	۱۳۵۰۰	۷۷۲۰
۱۳۵۸		۳۳۷۰۰	۱۳۵۰۰	۸۰۲۰
۱۳۵۹		۳۳۸۰۰	۱۳۵۰۰	۷۴۲۰
۱۳۶۰		۳۴۰۰۰	۱۳۵۰۰	۸۶۲۰
۱۳۶۱		۳۴۰۰۰	۱۳۵۵۰	۸۷۲۵
۱۳۶۲		۳۴۵۰۰	۱۳۵۵۰	۸۸۲۸
۱۳۶۳		۳۴۰۰۰	۱۳۶۰۰	۸۴۳۰
۱۳۶۴		۳۴۵۰۰	۱۳۶۰۰	۸۵۸۰

مأخذ:

FAO, *World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985* (Rome: FAO. Pub., 1986.)

وضعیت دام و دامپروری در ایران:

۱۳۶۱ - براساس آمار داخلی - به ترتیب از ۲۸/۰۸۶ میلیون رأس و ۱۵/۰۵۶ میلیون رأس به ۳۴/۶۰۵ میلیون رأس و ۱۸/۶۶۳ میلیون رأس افزایش یافته است. حال آنکه براساس آمار فائو (FAO)، طی دوره مذکور شاهد کاهش در میزان دام هستیم. سهم جهانی ایران براساس آمار فوق به ترتیب از ۳/۴ درصد و ۸/۷ درصد در سال ۱۳۵۴ به ۳ درصد و ۲/۹ درصد در سال ۱۳۶۳ تنزل یافته است. متوسط نرخ رشد سالانه طی این دوره به ترتیب ۰/۵- و ۰/۷- درصد بوده است.

با توجه به جداول ۱ و ۲ (ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران و FAO)، کشور ایران از لحاظ دام گوسفندی، بره‌ای و بزى در وضعیت بسیار خوبی قرار دارد. بطوریکه براساس آمار فائو (FAO)، در سال ۱۳۶۴ ایران مقام هفتم را از لحاظ هر دو نوع دام در جهان دارا بوده است. میزان دام گوسفندی و بزى طی سالهای ۱۳۵۴ تا

میزان دام گاوی براساس آمارهای داخلی ۵/۱۰۲ میلیون رأس در سال ۱۳۶۱ بوده که نسبت به سال ۱۳۵۴ اندکی کاهش یافته است. حال آنکه میزان دام گاوی براساس آمارهای فائو (FAO) طی دوره ۱۳۵۴-۶۴، از ۷/۴۵۰ میلیون رأس به ۸/۵۸۰ میلیون رأس افزایش داشته است. سهم جهانی کشورمان در سال ۱۳۶۴، از لحاظ دام گاوی برابر ۰/۷ درصد بوده است. تعداد دام کشتار شده براساس آمارهای مرکز آمار ایران که مربوط به کشتار در کشتارگاههای حوزه عمل شهرداریهای کشور می باشد به ترتیب برای دام گوسفندی، بز و گاو طی سالهای ۱۳۵۴ - ۶۳، از ۷/۳۴۳ میلیون رأس، ۱/۴۰۶ میلیون رأس، و ۸۱۳ هزار رأس به ۸/۴۴۹ میلیون رأس، ۲/۲۸۴ میلیون رأس و ۹۷۴ هزار رأس افزایش یافته است. کشتار طی سالهای ۱۳۵۹-۶۰، درمورد هر سه نوع دام کاهش قابل توجهی داشته است ولی پس از آن شاهد افزایش چشمگیر- بویژه در سال ۱۳۶۳- هستیم^۱. براساس این میزان کشتار، حدود ۳۰ درصد از دام گوسفندی و بره ای، حدود ۸ تا ۱۰ درصد از دام بز و حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد از دام گاوی سالانه در کشور کشتار می شود، البته آمار کشتارهای روستائی و غیرمتمرکز که بخش عمده ای را تشکیل می دهند، در جائی ثبت

نمی گردند و این میزان بطور مسلم بر نرخ کشتار تأثیر بسزائی خواهد داشت، ولی بطور کلی سطح پایین کشتار دام عمدتاً بواسطه نگهداری دام برای مدّت طولانی بمنظور استفاده از آن برای امرار معاش، امر کشاورزی و تولید نسل می باشد. طی سالهای ۱۳۶۴-۶۳ حدود $\frac{1}{4}$ از میزان کشتار دام - که بطور رسمی ثبت گردیده است- بوسیله سازمان گوشت صورت پذیرفته است.^۲

نکته ای که بسیار حائز اهمیت است نسبت کشتار دام به دام زنده براساس آمارهای تولید پوست (برحسب: میلیون جلد) ارائه شده از سوی فائو (FAO) است. براساس این آمار (جدول ۳) حدود ۷۰ تا ۹۰ درصد از دام گوسفندی، ۵۵ تا ۷۵ درصد از دام بز و حدود ۲۰ درصد از دام گاوی سالانه در ایران کشتار می شود.^۳

سیستم دامپروری ایران از مشکلات و نابسامانیهای بسیار رنج می برد. عدم حمایتهای جدی و همه جانبه بویژه در زمینه گسترش مراتع که منجر به فقر غذایی می گردد، وجود ضایعات در تولید دام بطوریکه هر ساله نزدیک به ۲۰ درصد از دامهای جوان تا رسیدن به سن رشد تلف می شوند، عدم آگاهیهای فنی در دامداران، کمبود متخصصین اصلاح نژاد و تغذیه در بخش دولتی و... از جمله عوامل بازدارنده در ارتباط

(۱) همان.

(۲) همان.

(۳) همان.

توضیح اینکه: نرخ تولید مثل دامها نیز بالاست.

با دام و دامپروری هستند^۱. لذا توسعه دامپروری می‌باید از اساسی‌ترین و جزء ضروری‌ترین برنامه‌های دولت جمهوری اسلامی هم به لحاظ خودکفایی در زمینه گوشت و هم به لحاظ توسعه صادرات چرم و کالاهای چرمی مورد توجه و حمایت قرار گیرد.

تولید و مصرف انواع پوست و چرم در ایران:

در زمینه تولید و مصرف انواع پوست تاکنون آمار قابل استفاده‌ای از سوی مراکز مربوطه ارائه نگردیده است و از سوی دیگر به لحاظ اینکه آمار کشتار دام فقط بخش کوچکی از کل کشتار دام را در سطح کشور نشان می‌دهد، لذا با توجه به آمارهای سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد نگاهی به وضعیت تولید و مصرف انواع پوست در ایران می‌اندازیم. با توجه به جدول (۳) میزان تولید پوست گاو و گوساله‌ای حدود ۱/۹ میلیون جلد معادل ۲۲/۸ هزار تن در سال ۱۳۶۳ بوده است که اندکی افزایش نسبت به سال ۱۳۵۴ نشان می‌دهد. از لحاظ تولید پوست گاو در جهان مقام سی و هشتم را در سال ۱۳۶۳ دارا بوده‌ایم و ۵/۰ درصد سهم جهانی را به خود اختصاص داده‌ایم که با توجه به صنعت کفش نسبتاً خوبی که در ایران وجود دارد و پوست گاو، بصورت چرم زیره و

رویه در این صنعت مورد استفاده قرار می‌گیرد، از لحاظ این نوع پوست کمبود شدیدی احساس می‌گردد.

از لحاظ پوست گوسفندی و بره‌ای و پوست بز و بزغاله‌ای، میزان تولید طی سالهای ۱۳۵۴-۶۳، به ترتیب از ۲۵/۵ میلیون جلد (معادل ۱۵/۳ هزار تن) و ۸/۴ میلیون جلد (معادل ۶/۷ هزار تن) به ۳۰/- میلیون جلد (معادل ۱۸/- هزار تن) و ۱۰/- میلیون جلد (معادل ۹/۷ هزار تن) افزایش نشان می‌دهد. متوسط نرخ رشد سالانه از نظر تعداد جلد به ترتیب حدود ۱/۸ و ۲ درصد طی دوره مذکور بوده است. متوسط سهم جهانی ایران طی دوره مذکور به ترتیب ۵ و ۶ درصد بوده که از لحاظ پوست گوسفندی مقام پنجم و از لحاظ پوست بز و بره‌ای مقام چهارم را در جهان دارا بوده‌ایم.

بطور کلی کشور ایران در زمینه تولید انواع پوست از سطح تولید بسیار خوبی برخوردار است و با حمایت و هماهنگی مراکز مختلف می‌توان در جهت افزایش ارزش افزوده، سطح اشتغال و درآمد صادراتی کشور گام برداشت.

آمارهای داخلی در زمینه تولید انواع چرم نیز از معضلات و مسائلی نظیر پوست متأثر می‌باشد. بر طبق آمارهای بانک مرکزی ایران (جدول ۴) مقدار تولید بعضی از کارگاهها در مورد چرم زیره طی دوره ۱۳۵۴-۶۳ - با متوسط نرخ رشدی معادل ۴/۱ - درصد در

(۱) وزارت صنایع، پیشین، صص ۴۰-۴۲.

جدول (۳): تولید انواع پوست، چرم و کفش چرمی

+ میلیون جلد، x هزارتن
واحد: ۵ میلیون فوت مربع □ میلیون جفت

طی سالهای ۱۳۵۴ تا ۱۳۶۳

انواع پوست و چرم	سال	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳
پوست گاو و گوساله‌ای	+ x	۱/۵	۱/۷	۱/۸	۱/۸	۱/۹	۲/-	۱/۹	۲/-	۱/۹	۱/۹
پوست گوسفندی و بره‌ای	+ x	۲۵/۵	۲۷/۵	۲۸/۴	۲۱/۱	۳۰/-	۲۹/-	۳۰/-	۲۹/-	۳۰/-	۳۰/-
پوست بز و بزغاله‌ای	+ x	۸/۴	۹/۱	۹/۴	۱۰/۳	۱۰/-	۹/-	۱۰/-	۹/-	۹/-	۱۰/-
چرم سنگین گاو و چرم سبک گاو و بز	x	۹/۵	۹/۵	۹/۵	۹/-	۵/-	۶/-	۶/-	۶/-	۶/۵	۶/۵
چرم سبک گوسفندی و بز	۵	۹/۷	۱۰/۴	۱۰/۸	۱۱/-	۹/-	۸/۵	۹/۲	۹/-	۹/۵	۱۰/-
انواع کفش چرمی	□	۲۵/-	۳۰/-	۳۰/-	۳۵/-	۳۵/-	۳۵/-	۳۳/-	۳۰/-	۲۳/-	۲۳/-

مأخذ:

FAO, *World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985* (Rome: FAO. Pub., 1986.)

جدول (۴): مقدار تولید بعضی از محصولات کارگاه‌های بزرگ صنعتی کشور طی سالهای

۱۳۵۵-۶۴

کالا	واحد	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹
چرم زبیره	تن	۱۰۱۸۰	۹۲۲	۶۷۲	۸۸۴	۵۷۱
چرم روبه	هزار فوت مربع	۳۰۶۵۸	۲۳۰۶۸	۲۲۷۲۱	۴۰۲۴۰	۳۵۳۹۶
سالامبور	هزار جلد	۶۴۸۸	۶۵۹۹	۶۲۵۹	۶۱۹۳	۴۰۵۶
کفش چرمی	هزار جفت	۸۳۵۳	۸۲۴۳	۱۰۶۲۶	۱۰۶۸۱	۸۲۴۹

کالا	واحد	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴
چرم زیره	تن	۹۳۱	۶۴۲	۸۸۳	-	-
چرم رویه	هزار فوت مربع	۴۶۸۰۸	۴۶۱۰۵	۵۸۴۳۰	۵۹۰۰۰	۵۸۰۰۰
سالامبور	هزار جلد	۴۶۱۰	۲۰۹۰	۴۳۴۶	۲۷۰۹	۴۶۲۴
کفش چرمی	هزار جفت	۱۴۹۷۳	۸۲۹۱	۹۴۹۹	۱۱۵۷۷	۱۰۴۵۵

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. مجله بانک مرکزی ایران سه ماهه سوم و چهارم سال ۶۴-۱۳۶۲ شماره‌های ۲۰۸ - ۱۹۹ (تهران: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بی تا)

جدول (۵): مقدار تولید چرم رویه و آستری، زیره و کفی و سالامبور طی سالهای ۱۳۵۹-۶۳.

کالا	واحد	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳
چرم زیره	تن	۷۲۷۵	۱۵۱۹	۱۵۸۵	۱۱۲۵	۱۹۱۹
چرم رویه	هزار فوت مربع	۴۴۷۳۵	۶۰۶۱۷	۶۵۵۵۲	۷۲۵۱۴	۸۰۴۰۶
سالامبور	هزار جلد	۲۰۵۶	۶۳۱۱	۱۱۰۵۷	۸۵۵۷	۸۷۵۷

مأخذ: مرکز آمار ایران، تحقیق در صنعت چرم ایران (تهران: مدیریت آمارهای صنعتی و بازرگانی ۱۳۶۵).

روندی صعودی را در زمینه تولید انواع چرم، سالامبور و کفش مشاهده می‌کنیم، علت عمده این تناقض در نحوه جمع‌آوری آمار تولید کارگاه‌های چرمسازی است که تحت پوشش آمارگیری این دو سازمان قرار می‌گیرند.

بر اساس آمارهای فائو (FAO) مقدار تولید چرم سنگین گاوی حدود ۶/۱ هزار تن در سال ۱۳۶۳ بوده است که کاهش چشمگیری را نسبت به سال ۱۳۵۴ (با تولید

سال - از ۱۱۸۰ تن به ۸۸۳ تن کاهش یافته است، حال آنکه تولید چرم رویه طی دوره ۱۳۵۵-۶۴ با متوسط نرخ رشد سالانه‌ای معادل ۷/۳ درصد از ۳۰۶۵۸ میلیون فوت مربع به ۵۸۰۰۰ میلیون فوت افزایش نشان می‌دهد. تولید سالامبور نیز در این گروه کارگاه‌ها از ۶۴۸۸ میلیون جلد به ۶۶۲۴ میلیون جلد کاهش یافته ولی تولید کفش چرمی افزایش چشمگیری داشته است. بر طبق آمارهای مرکز آمار ایران (جدول ۵)

۹/۵ هزار تن) نشان می‌دهد که متوسط نرخ کاهش معادل ۵ درصد در سال و سهم جهانی ایران از این حیث برابر ۱/۲ درصد در سال ۱۳۶۳ بوده است. تولید چرم سبک گاوی، گوسفندی و بز طی دوره ۱۳۵۴-۶۳، به ترتیب از ۵۷/۳ میلیون فوت مربع و ۹/۷ میلیون فوت مربع به ۶۵/۵ میلیون فوت مربع و ۱۰ میلیون فوت مربع افزایش یافته است. متوسط سهم جهانی ایران طی دوره مذکور به ترتیب ۰/۸ درصد برای چرم سبک گاوی و ۰/۳ درصد در مورد چرم سبک گوسفندی و بز بوده است. نکته قابل تعمق در مورد میزان تولید چرم سبک گوسفندی و بز طی حاصل از پوست تولید شده در داخل کشور می‌باشد. در سال ۱۳۶۳، با توجه به میزان سطح متوسط یک پوست، ۲۷۰ میلیون فوت مربع پوست گوسفندی و بز تولید شده، حال آنکه در همین سال میزان تولید چرم گوسفندی و بز فقط ۱۰ میلیون فوت مربع بوده است یعنی حدود $\frac{1}{۲۷}$ یا معادل ۳/۷ درصد پوستهای تولید شده به چرم تبدیل می‌شوند و بقیه به شکل خام صادر و یا به طرق دیگری مورد استفاده قرار می‌گیرند.^۱

برطبق آمارهای فائو (FAO) مصرف انواع پوست و چرم (طی دوره ۱۳۵۴-۶۳) رشد چشمگیری یافته بطوری که در سال ۱۳۶۳

میزان مصرف پوست گاوی، گوسفندی و بز طی به ترتیب برابر ۴۱/۸، ۷/۵ و ۴/۵ هزار تن بوده است. مصرف چرم سنگین گاوی از ۱۰/۴ به ۶/۹ هزار تن طی دوره مذکور کاهش یافته است؛ ولی مصرف چرم سبک گاوی، گوسفندی و بز طی و کفش چرمی افزایش یافته و به ترتیب به ۶۹/۵ میلیون فوت مربع، ۱۰/۵ میلیون فوت مربع و ۳۵/۰ میلیون جفت در سال ۱۳۶۳ بالغ گردیده است.^۲

بطور کلی در زمینه تولید چرم سنگین و سبک گاوی - علی‌رغم کمبود مواد اولیه پوستی در داخل کشور - شاهد فعالیت نسبتاً خوبی هستیم، حال آنکه در زمینه چرم سبک گوسفندی و بز - با وجود مواد اولیه کافی - با عدم فعالیت مطلوب مواجه می‌باشیم. طراحی و احداث کارخانجات چرمسازی کشور به گونه‌ای بوده که تولید اصلی آنها را چرم زیره، رویه و کفی از پوست سنگین شامل می‌شده و تولید چرم از پوست سبک بعنوان یک فعالیت فرعی محسوب می‌گردیده است. عوامل مؤثر بر این شکل‌گیری تولیدات چرمی، عمدتاً به سیاستهای عمومی و غلط قبل از پیروزی انقلاب اسلامی برمی‌گردد. این صنعت بعنوان مجموعه‌ای از هنر و تخصص آنچنان از نابسامانیهای اقتصادی رژیم ستمشاهی

(۱) موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، پیشین.

2): FAO, *World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985* (Rome: FAO. Pub., 1986.)

متأثر می‌گردیده که اکنون آنچه هست از آنچه که می‌توانست باشد بسیار فاصله دارد و صنعتی که روزی خود کفا و مستقل بود امروزه بصورت صنعتی وابسته و فقیر درآمده است. کمبود مواد اولیه شیمیائی (تا حدود ۸۵ درصد) و ماشین آلات چرمسازی گرچه از عوامل عمده وابستگی محسوب می‌شوند ولی معضلات مربوط به دامپروری، کشتار، پوست کنی و نگهداری پوست، اولین و مهلکترین ضربات را بر پیکر صنعت چرم وارد می‌سازند.

بی تفاوتی و فقدان علاقه در جهت قطع وابستگی در عسده‌ای از چرمسازان و صادرکنندگان سالامبور را نیز باید بر این معضلات افزود. گرچه مرکز بهبود پوست و چرم در زمینه تعلیم کارشناس فعالیت دارد و در بعضی موارد نیز بهترین ماشین آلات و مواد شیمیائی از خارج وارد شده است، ولی چرمهای تولیدی از کیفیت نامطلوبی در مقایسه با سایر نقاط جهان برخوردار است^۱.

صادرات و واردات انواع پوست و چرم:

اطلاعات و آمار موجود در زمینه صادرات و واردات انواع پوست و چرم بوضوح نشان می‌دهد که کشور ایران طی دهساله ۱۳۵۴-۶۳ صادرکننده عمده پوست (سالامبور) گوسفندی و وارد کننده پوست گاو و گوساله‌ای بوده و

صدور انواع چرم و نیز به مقدار ناچیزی - که دائماً نیز در نوسان بوده - صورت می‌پذیرفته است. در میان صادرات کالاهای غیرنفتی، پوست (سالامبور) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است. بطوریکه طی سالهای ۱۳۶۴-۶۶ (به استثنای سال ۱۳۶۵)، بعد از قالی و خشکبار، سوئین کالا در جهت تأمین ارز محسوب می‌شده است. درصد ارز حاصله از محل صدور پوست خام (سالامبور) به کل ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی، که در سال ۱۳۵۴، برابر ۴/۸۲ درصد بوده است، طی سالهای بعد روندی افزایشی را در پیش گرفته بطوریکه در سال ۱۳۶۰، حدود ۱۵/۷ درصد ارز حاصل از صدور کالاهای غیرنفتی از محل صدور انواع پوست (سالامبور) گوسفندی و بزى بوده است، در سال ۱۳۶۱ نیز این نسبت حدود ۱۴/۳۱ درصد برآورد شده است. (جدول ۶).

صادرکنندگان پوست سبک گوسفندی در کشور به چند گروه تقسیم می‌شوند: قسمت اعظم صادرات بوسیله اتحادیه صادرکنندگان پوست، سالامبور و چرم و مقداری نیز بوسیله مرزنشینان یا بصورت پایاپای و یا به صورت آزاد (فروش در مقابل ارز)^۲ با کشورهای همسایه صورت می‌گیرد. از سال ۱۳۶۱ به بعد نیز مقداری صادرات از سوی سازمان گوشت کشور انجام گرفته است. در این میان افرادی سودجو نیز دست به صدور قاچاق پوست (سالامبور) می‌زنند

(۱) وزارت صنایع، پیشین، ص ۲۹. (۲) پوست به نسبت سایر کالاها قدرت ارزآوری سریعی دارد.

جدول (۶): مقدار و ارزش صادرات انواع پوست و چرم ایران و نسبت آن به ارزش کل صادرات

غیرفنتی طی سالهای ۱۳۵۴-۶۷

واحد: مقدار: تن: ارزش: میلیون ریال

سال	شرح	ارزش کل صادرات غیرفنتی		صادرات انواع پوست و چرم		درصد کلی صادرات غیرفنتی	پوست گوسفندی و بزی		پوست بره ای		انواع چرم (۴)	
		مقدار	ارزش	مقدار	ارزش		مقدار	ارزش	مقدار	ارزش	مقدار	ارزش
۱۳۵۴ (۱)		۴۰۷۲۳	۲۰۹۰۳	۲۹۶۴	۴/۸۲	۲۰۰۱۶	۱۸۷۵	۱	۳			۱۰۸۶
۱۳۵۵ (۱)		۳۸۰۰۱	۲۳۱۰۷	۲۲۴۹	۵/۹۲	۲۱۵۸۰	۲۰۸۰	۲۰	۴	۱۵۰۷	۱۶۵	
۱۳۵۶ (۱)		۴۴۰۵۲	۲۳۱۲۱	۲۸۱۳	۶/۳۹	۲۲۴۸۸	۲۷۴۹	۰	۰	۶۳۳	۶۴	
۱۳۵۷ (۱)		۳۸۱۸۶	۲۴۵۶۲	۲۷۴۶	۷/۱۹	۲۴۴۶۳	۲۷۳۵	۰	۰	۹۹	۱۱	
۱۳۵۸ (۱)		۵۷۱۰۹	۲۲۲۳۰	۳۴۶۶	۶/۰۷	۲۱۴۲۹	۳۳۷۲	۰	۰	۸۰۱	۹۴	
۱۳۵۹ (۱)		۴۵۹۵۰	۱۴۴۲۵	۳۵۲۳	۷/۶۷	۱۴۳۸۳	۳۵۰۹	۰	۰	۴۲	۱۴	
۱۳۶۰ (۱)		۲۷۰۲۹	۱۵۵۸۵	۴۲۴۸	۱۵/۷۱	۱۳۷۵۷	۳۷۲۲	۰	۰	۱۸۲۸	۵۲۶	
۱۳۶۱ (۱)		۲۳۸۸۱	۱۱۳۱۰	۳۴۱۸	۱۴/۳۱	۱۱۳۱۰	۳۴۱۸	۰	۰	۰	۰	
۱۳۶۲ (۱)		۳۱۰۱۸	۱۱۹۷۴	۳۰۱۲	۹/۷۱	۱۱۹۳۶	۳۰۰۰	۰	۰	۳۸	۱۲	
۱۳۶۳ (۱)		۳۳۰۴۱	۱۹۹۵۰	۴۴۵۹	۱۳/۵۰	۱۹۱۳۹	۴۲۳۵	۰	۰	۸۱۱	۱۱۴	
۱۳۶۴ (۲)		۴۰۸۴۶	۲۱۵۷۳	۵۳۱۲	۱۳/۰۱	۲۰۵۴۱	۵۰۳۷	۰	۰	۰	۰	
۱۳۶۵ (۲)		۶۵۴۳۷	۲۵۵۶۳	۴۶۶۳	۶/۶۵	۲۵۴۱۸	۴۵۷۲	۰	۰	۰	۰	
۱۳۶۶ (۲)		۸۱۰۷۲	۱۳۷۳۴	۷۷۳۵	۹/۲۲	۱۳۲۲۱	۶۹۵۶	۰	۰	۰	۰	
۱۳۶۷ (۳)		-	۱۲۲۴۶	۲۷۵۹	۷/۰۸	-	-	۰	۰	۰	۰	

مأخذ: (۱) مرکز آمار ایران، تحقیق در صنعت چرم ایران (تهران: مدیریت آمارهای صنعتی و بازرگانی، ۱۳۶۵).

(۲) گمرک ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۶۶-۱۳۶۵ (تهران: دفتر آمار گمرک، ۱۳۶۷-۶۸)

(۳) گمرک ایران، مجموعه جداول آمار مقدماتی صادرات و واردات (تهران: دفتر آمار گمرک، اسفند ۱۳۶۷)

(۴) آمار صادرات پوست گاو و گوساله ای را نیز شامل می شود. در سال ۱۳۶۳ صادرات این نوع پوست، حدود ۸۰ درصد آمار مذکور بوده است.

جدول (۷): آمار تطبیقی سالامبور صادراتی در سالهای ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۶

سال	وزن - کیلو	تعداد - جلد	ارزش - ریال	ارزش - دلار
۱۳۵۸	۱۵۲۰۰۰۰۰	۱۶۱۰۱۰۵۲	۲۳۰۰۴۳۰۰۰۰	۳۰۶۷۲۴۰۰
۱۳۵۹	۱۲۵۰۰۰۰۰	۱۳۳۵۴۷۲۷	۲۴۵۲۲۰۰۰۰۰	۴۶۰۲۹۳۰۰
۱۳۶۰	۱۶۱۰۰۰۰۰	۱۶۶۳۷۱۷۶	۲۲۸۶۶۰۰۰۰۰	۵۷۲۴۸۰۰۰
۱۳۶۱	۱۱۵۰۰۰۰۰	۱۲۲۲۰۰۰۰	۳۶۰۵۱۰۰۰۰۰	۴۸۰۶۸۰۰۰
۱۳۶۲	۱۲۱۰۰۰۰۰	۱۲۹۳۳۶۸۴	۳۱۸۹۹۰۰۰۰۰	۴۲۵۳۲۰۰۰
۱۳۶۳	۱۷۵۰۰۰۰۰	۱۶۱۰۰۰۸۳۸	۴۶۰۲۲۰۰۰۰۰	۶۱۳۶۳۰۰۰
۱۳۶۴	۱۹۹۸۰۰۰۰	۱۸۱۶۳۱۷۳	۵۳۸۸۰۰۰۰۰۰۰	۷۱۸۴۰۰۰۰
۱۳۶۵	۱۷۲۹۲۰۰۰	۱۵۹۲۰۳۴۸	۴۱۷۰۳۶۱۰۰۰	۵۵۶۰۴۸۰۰
۱۳۶۶	۱۳۴۴۰۰۰۰	۱۲۲۳۵۰۶۸	۶۴۷۰۸۹۱۰۰۰	۹۶۵۸۰۵۰۰

تهیه و تنظیم: اتحاد صادرکنندگان پوست و سالامبور و چرم ایران.

واحد: هزارتن

جدول (۸): صادرات انواع پوست ایران طی سالهای ۱۳۵۴-۶۳

سال	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳
انواع پوست	۰/۱	۱/۲	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۵	۱/-	۲/-	۲/-
پوست گوساله ای و گوساله ای (وزن ترمسکی)	۱۳/۹	۱۵/-	۱۵/۶	۱۷/-	۱۴/۹	۱/۷	۰/۸	۷/۸	۸/۳	۱۰/۵
پوست گوسفندی و بره ای (وزن خشک)	۶/۱	۶/۶	۶/۹	۷/۵	۶/۵	۰/۸	۰/۴	۲/۴	۳/۶	۳/۵
پوست بزی و بزغاله ای (وزن خشک)										

مأخذ:

FAO, World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985 (Rome: FAO. Pub., 1986.)

جدول (۹): ارزش صادراتی انواع پوست ایران طی سالهای ۱۳۵۴ - ۶۳

واحد: میلیون دلار (آمریکا)

سال	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳
پوست گاو و کوساله‌ای	۰/۱	۱/۹	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۱/۷	۳/۵	۷/-	۷/۳
پوست گوسفندی و بره‌ای	۲۰/۶	۲۱/۳	۲۲/۴	۲۳/۵	۳۰/-	۳/۵	۲/-	۱۵/-	۱۸/-	۲۴/-
پوست بز و سرغالدای	۲۰/۷	۲۱/۹	۲۲/۲۰	۲۵/۳	۲۶/-	۲/۲	۱/۳	۱۳/-	۱۵/-	۱۶/-

مأخذ:

FAO, *World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985* (Rome: FAO. Pub., 1986.)

ممنوع شده است و در ادامه آن بر طبق تصویب کمیته توسعه صادرات غیرنفتی صدور سالامبور گوسفندی نیز باید توأم با صدور کراست (اولین مرحله پردازش پوست) به میزان ۱۰ درصد (از نظر فوتاز، واحد سطح) صورت پذیرد. اجرای این قانون با مشکلات زیادی از جمله: کمبود امکانات ساخت کراست در داخل کشور از لحاظ ماشین آلات پردازش، مواد شیمیائی، متخصص و... مواجه بوده است. که این عوامل منجر به تولید کراست نامرغوب گردید که در بازارهای خارج (بویژه ایتالیا) خریداری نداشت و به قیمت‌هایی پایین‌تر از سالامبور خریداری می‌گردید و اصولاً خریداران خارجی عمدتاً ترجیح می‌دهند که مراحل ساخت چرم را از

که با کمال تأسف این گروه حجم زیادی را در دست دارند و هنوز نیز به کار خود ادامه می‌دهند. تا پیش از انقلاب، صادرکنندگان بصورتی کاملاً آزاد دست اندرکار صدور پوست خام بودند و هیچگونه سیاست و برنامه و کنترلی از سوی دولت بر آنان اعمال نمی‌گردید، ولی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به لحاظ برنامه‌ریزی در جهت خودکفایی و بالا بردن ارزش صادرات غیرنفتی تحولاتی چند در این زمینه بوقوع پیوسته است. صدور پوست خام گوسفندی ممنوع شده و فقط اجازه صدور سالامبور (پوست خام لاش گیری شده) داده می‌شود. از اواخر سال ۱۳۶۴، به لحاظ نیازکارخانجات داخلی کفش، صدور پوست بز به هر شکل

ابتدا تا انتها خود انجام بدهند چون بر کالای نهایی آنها تأثیر بسزایی می‌گذارد. سازمان گوشت کشور بعنوان یک ارگان دولتی این کار را با موفقیت انجام داده و به همین لحاظ به سایر صادرکنندگان نیز فشارهایی در جهت اجرای این قانون وارد آورده و در این جهت اجازه ایجاد کارخانجات و چرمسازی و ورود ماشین آلات و... نیز داده شده است.

در زمینه بررسی بافت و ترکیب صادرکنندگان سالامبور و تأثیر آن بر روند صادرات آن، بحث جداگانه‌ای امکان پذیر نمی‌باشد. اتحادیه صادرکنندگان پوست، سالامبور و چرم بعنوان یک اتحادیه متعلق به بخش خصوصی، تأثیر بسیاری در روند صادرات پوست و چرم و میزان و ارزش صادراتی آن دارد. این اتحادیه صرفاً براساس کسب سود و درآمد در این زمینه فعالیت داشته و اصولاً در صورت عدم تضمین سود و درآمد علاقه‌ای به وارد شدن در زمینه‌های صنعتی از خود نشان نمی‌دهد. بعلاوه تجار و بازرگانان عمده این بخش عظیم در بازارهای خارجی بویژه بازار ایتالیا جای پای خود را در زمینه صدور پوست خام و سالامبور باز نموده‌اند و حدود چند دهه است که در این زمینه فعالیت دارند. فروش سالامبور در کشور ایتالیا - عمده‌ترین طرف تجاری ایران در زمینه صدور سالامبور - از طریق واسطه‌ها و حق العمل کاران صورت می‌گیرد و دلال بازی و حق العمل کاری در کشور ایتالیا بافت بسیار پیچیده‌ای دارد بطوریکه بین فروشنده و خریدار تقریباً تماس مستقیمی برقرار

نیست و تنها یک سری افراد سودجو و فرصت طلب ایرانی و خارجی در این شبکه فعالیت می‌نمایند. این افراد حاکمیت مطلق در تعیین ضایعات کالا (عدم خرید پوستهایی که بازار برایشان وجود ندارد)، حق کمیسیون، فروش و یا عدم فروش کالا را داشته و بالاخره جهت دهندگان اصلی روند صادرات سالامبور ایران هستند. صادرکنندگان جزء، بواسطه کمبود سرمایه، کمترین سود را بدلیل فسادپذیری سریع این کالا و نیاز به فروش فوری آن نصیب خود می‌نمایند و صادرکنندگان بزرگ گرچه بازیکه دست افراد سودجوی خارجی قرار می‌گیرند ولی به هر جهت سود بالنسبه بیشتری را می‌برند.

۵۲ میزان و ارزش صادرات و واردات انواع پوست و چرم

طبق جدول (۶) میزان صادرات پوست گوسفندی و بز طی سالهای ۱۳۵۴-۶۶ از ۲۰۱۶ تن به ۱۳۲۲۱ تن رسیده است. ارزش صادراتی این مقدار پوست گوسفندی و بز طی دوره مذکور از ۱/۸۷۵ میلیارد ریال به ۶/۹۵۶ میلیارد ریال افزایش یافته است. براساس آمارهای سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (جدول ۸) مقدار صادرات پوست گاوی و گوساله‌ای حدود ۲ هزار تن در سال ۱۳۶۳ بوده که نسبت به سال ۱۳۵۴ رشد نسبی یافته است. براساس همین آمار صادرات پوست گوسفندی و بز

ایران طی دوره ۱۳۵۴-۶۳، به ترتیب از ۱۳/۹ و ۶/۱ هزار تن به ۱۰/۵ و ۳/۵ هزار تن کاهش یافته است. به لحاظ کاهش صادرات پوست گوسفندی و بزنی سهم جهانی ایران نیز تنزل یافته و به ۷ و ۱۱ درصد در سال ۱۳۶۳ رسیده است که بعد از کشورهای نیوزیلند، استرالیا و انگلستان مقام چهارم را در جهان دارا می‌باشد. ایران در میان کشورهای در حال توسعه بعنوان عمده‌ترین صادر کننده مطرح می‌باشد. ولی باید توجه داشت که این حجم صادرات پوست خام به لحاظ رشد روزافزون اقتصاد جهانی، نه تنها یک برتری محسوب نمی‌شود بلکه بیانگر عدم وجود سیاستهای صحیح در جهت کاربرد این موهبت الهی است.

طی سالهای ۱۳۵۴-۵۸، کشورهای ایتالیا (حدود ۴۰ درصد)، ایالات متحده امریکا (حدود ۳۰ درصد)، اتحاد جماهیر شوروی، آلمان غربی و فرانسه وارد کنندگان عمده پوست ایران بوده‌اند ولی از سال ۱۳۵۹ به بعد بدنبال تحریم اقتصادی از سوی ایالات متحده امریکا، کشورهای ایتالیا (با بیش از ۷۰ درصد) و اتحاد جماهیر شوروی جزء عمده‌ترین وارد کنندگان پوست ایران محسوب می‌شوند. چنانچه سیاست تولید کراست و بعد از آن تولید چرم مورد حمایت شدید قرار گیرد، در صورت عدم موفقیت در بازار ایتالیا، می‌بایست به بازارهای جدیدی اندیشید که عمدتاً کشورهای هستند که دارای صنعت چرم پیشرفته ولی در عین حال وابسته به پوست و

چرم وارداتی در سطح بالا هستند. کشورهای کره جنوبی، اتحاد جماهیر شوروی در این زمینه قابل طرح می‌باشند.

بر اساس آمارهای منتشره از سوی گمرک ایران (جدول ۱۰)، میزان واردات انواع پوست و چرم طی سالهای ۱۳۵۴-۶۳، از ۷/۳۸ به ۲۲۸۶۰ هزار تن (با متوسط نرخ معادل ۱۴ درصد) رشد یافته است. ارزش وارداتی این مقادیر طی دوره مذکور از ۵۲۵ به ۴۵۰۵ میلیون ریال افزایش داشته است. این افزایش موجب گردیده تا نسبت ارزش واردات انواع پوست و چرم به ارزش کل واردات از ۰/۰۷ به ۰/۳۴ درصد طی دوره مورد بررسی افزایش یابد.

واردات پوست و چرم از سال ۱۳۶۰ به بعد در سطح بالایی قرار داشته است. مقدار واردات انواع پوست و چرم به ناگهان طی سالهای ۱۳۶۴-۶۶، کاهش شدیدی یافت به طوری که مقدار آن در سال ۱۳۶۶ حدود $\frac{1}{5}$ مقدار واردات سال ۱۳۶۴ بود. نسبت ارزش واردات پوست و چرم به کل ارزش واردات نیز به شدت کاهش یافت و به ۰/۱۳ در سال ۱۳۶۶ رسید.

پوست خام، بویژه پوست خام گاوی و گوساله‌ای که مورد نیاز کارخانجات کفش داخلی است، سهم عمده‌ای از کل واردات پوست و چرم را شامل می‌شود، بطوریکه این سهم در سال ۱۳۵۴، برابر ۸۶ درصد بوده است و به استثنای سالهای ۱۳۵۸-۵۹، همین میزان سهم را تا سال ۱۳۶۳ نشان می‌دهد. در زمینه واردات چرم نیز بعلت نیاز

جدول (۱۰): مقدار و ارزش واردات انواع پوست و چرم و درصد آن به ارزش کل واردات طی

سالهای ۱۳۵۴-۶۶

ارزش: میلیون ریال

واحد:

مقدار: تن

سال	واردات کل (ارزش)	واردات انواع پوست و چرم		درصد واردات پوست و چرم در کل واردات	واردات انواع پوست		واردات انواع چرم
		مقدار	ارزش		مقدار	ارزش	
۱۳۵۴	۸ ۸۱۹	۷ ۳۸	۵۲۵	۰/۰۷	۶۰۲۹	۲۲۳	۱۰۰۰۹
۱۳۵۵	۶ ۱۷۰۱	۱۰۰۹۲	۱۱۰۷	۰/۱۲	۹۱۹۸	۷۱۱	۱۷۷۴
۱۳۵۶	۱۳۲۲۱۱	۱۵۲۲۳	۲۲۲۵	۰/۲۲	۱۱۹۰۹	۱۳۱۲	۳۳۳۲
۱۳۵۷	۷۳۲۲۹۳	۱۱۲۶۲	۱۲۹۶	۰/۱۸	۹۳۹۸	۷۶۶	۱۸۶۲
۱۳۵۸	۶۸۲۲۹۱	۴۲۳۳	۱۲۱۶	۰/۱۸	۱۰۶۰۰	۱۴۰	۳۳۷۳
۱۳۵۹	۷۷۶۸۲۱	۸۸۷۱	۲۵۰۰	۰/۲۲	۲۲۹۵	۶۵۹	۲۳۷۶
۱۳۶۰	۱۰۸۳۵۱	۲۰۰۵۸	۵۱۵۸	۰/۲۸	۱۳۸۰۶	۲۱۳۵	۶۲۵۲
۱۳۶۱	۱۰۰۲۳۲۶	۱۴۷۱۶	۲۶۸۹	۰/۲۷	۱۳۳۳۰	۲۱۹۱	۱۳۸۶
۱۳۶۲	۱۵۸۲۷۱۹	۲۴۵۸۵	۲۸۰۱	۰/۳۰	۲۰۶۵۲	۳۱۳۱	۳۹۳۱
۱۳۶۳	۱۳۳۲۶۳	۲۲۸۶۰	۲۵۰۵	۰/۳۲	۲۰۶۵۲	۴۵۰۵	۱۲۰۲
۱۳۶۴	۱۰۵۸۳۲۵	۱۵۵۷۶	۳۳۶۷	۰/۳۲	۱۴۷۱۷	۲۹۳۳	۹۰۵
۱۳۶۵	۷۲۰۶۹۱	۹۲۳۸	۲۱۸۲	۰/۳۰	۸۸۵۴	۱۹۶۰	۵۸۴
۱۳۶۶	۶۵۸۸۵۵	۳۶۶۳	۸۶۸	۰/۱۳	۳۴۲۲	۷۱۷	۲۴۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، تحقیق در صنعت چرم ایران، (مدیریت آمارهای صنعتی و بازرگانی، ۱۳۶۵) -
گمرک ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران ۶۶-۱۳۶۴ (تهران: دفتر آمار
گمرک، ۱۳۶۶-۶۸).

FAO میزان واردات پوست گاو و
گوساله ای طی سالهای ۱۳۵۴-۶۳، از
-/۶ به -/۲۱ هزار تن افزایش یافته
ضمن اینکه واردات چرم سنگین گاو

شدید صنایع کفش، قسمت اعظم واردات
شامل چرم گاو و گاو میش (چرم سنگین) و
چرم گوساله ای (چرم سبک) بوده است!
بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی فائو.

(۱) مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، پیشین.

جدول (۱۱): واردات انواع پوست و چرم طی سالهای ۱۳۵۴-۶۳

+ میلیون فوت مربع
واحد: x هزار تن

سال	۱۳۵۲	۱۳۵۳	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳
پوست گاو و گوساله ای *	۶/-	۹/۱	۱۱/۹	۹/-	۱/-	۱/-	۲/۵	۵/۲	۱۳/۳	۲۱/۷	۲۱/-	۲۱/-
پوست گوسفندی و سوزی	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵
پوست گاو و گوساله ای	۵/۹	۶/۸	۷/۸	۸/۹	۹/۱	۱۰/۷	۱۱/۸	۱۲/-	۱۳/۵	۱۴/۴	۱۵/۵	۱۶/۵
پوست گاو و گوساله ای	۱/-	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۶
پوست گاو و گوساله ای	۵/۳	۵/۸	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲

مأخذ:

FAO, *World Statistical Compendium for Raw Hides and Skins, Leather and Leather Footwear, 1966 - 1985* (Rome: FAO. Pub., 1986.)

مذکور است ولی بیانگر وابستگی بیشتر به مواد خام و واسطه‌ای وارداتی نیز می‌باشد. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی واردات پوست گاو و گوساله‌ای عمدتاً از کشورهای آفریقای جنوبی (حدود ۶۰ درصد)، ایالات متحده آمریکا، کنیا و بعضی از کشورهای اروپای غربی صورت می‌گرفت. از سال ۱۳۵۹ به بعد واردات عمدتاً از کشورهای هلند (حدود ۴۰ درصد)، کنیا و اوگاندا و بعضی از کشورهای آسیایی نظیر ژاپن، ترکیه، هندوستان و افغانستان صورت گرفته است. کشور هندوستان طی سالهای ۱۳۵۴-۵۹ حدود ۶۰ درصد از چرم گاو و وارداتی ما را تأمین کرده است، ولی پس از آن کشور پاکستان جای آنرا گرفته، بطوریکه در سال ۱۳۶۳ حدود ۹۰ درصد از

حدود ۹۰۰ تن طی دوره مذکور بوده است. واردات چرم سبک گاوی و چرم سبک گوسفندی و بزنی نیز طی دوره مورد بحث به ترتیب از ۱/۰ میلیون فوت مربع و ۴/۰ میلیون فوت مربع به ۵/۰ میلیون فوت مربع افزایش یافته است. براساس همین آمارها در سال ۱۳۵۴، حدود ۱/۴ پوست گاوی مورد نیاز کارخانجات داخلی از خارج وارد شده است، حال آنکه نسبت واردات به مصرف این نوع پوست در سال ۱۳۶۳، به ۵۰ درصد افزایش یافته است. این نسبت در مورد چرم سنگین و سبک گاوی به ترتیب از ۹ و ۳ درصد به ۱۳ درصد و ۶ درصد طی دوره مذکور افزایش یافته است. این افزایش گرچه بیانگر رشد صنعت کفش در داخل کشور طی دوره

چرم سنگین گاوی از این کشور وارد شده است. این کشور در زمینه چرم سبک گاوی و گوساله‌ای نیز سهمی حدود ۵۰ درصد را در سال ۱۳۶۳ داشته است.

قیمت انواع سالامبور گوسفندی و بزى:

تا قبل از سال ۱۳۶۳، قیمت گذاری براساس برنامه مشخصی صورت نمی‌گرفت و اصولاً درجه‌بندی محدود و مشخصی برای انواع سالامبور وجود نداشت و پوستها به اسامی بسیار متنوع و جدای از تقسیم‌بندیهای بین‌المللی نامگذاری می‌گردیدند و این امر علت عمده آشفتگی در تعیین قیمت‌های مناسب، قابل رقابت و در عین حال سودآور طی سالهای متمادی بوده است. گرچه قیمت‌های بعضی از انواع پوست قبل از سال ۱۳۵۶ نیز بوسیله کمیسیون نرخ گذاری مرکز توسعه صادرات اعلام می‌گردید ولی اعمال اینگونه سیاستها نیز بواسطه در نظر نگرفتن بسیاری از عوامل مؤثر بر قیمت‌های پوست و سالامبور از کارآیی لازم برخوردار نبوده و در عمل همیشه بسیاری از عوامل بر قیمت‌های صادراتی آنچنان فشار و ضربه وارد می‌ساخته که این امر موجب نوسانات شدید قیمت‌ها می‌گردیده است. البته باید توجه داشت که اصولاً قیمت این کالا بواسطه فسادپذیری آن، در محل فروش از نوسانات بسیار زیادی برخوردار است ولی با در نظر گرفتن بسیاری از عوامل مؤثر می‌توان از شدت نوسانات آن تا

حد ممکن کاست و موجبات ثبات بیشتر آنرا فراهم نمود. هم اکنون نیز قیمت‌های سالامبور (نرخ پیمان ارزی برای صادرات) در سطحی بسیار پایین‌تر از قیمت‌های جهانی آنهم در فواصل زمانی بسیار طولانی (مثلاً چند ماه) تعیین می‌گردند. میزان عرضه کالا از سوی سایر کشورهای صادرکننده، میزان سفارشات و نوع سفارشات دریافت شده، موجودی کالا در کارخانجات چرمسازی کشورهای طرف قرارداد، تقاضای فوری برای یک نوع خاص از این کالا، مرغوبیت این نوع کالا، بسته‌بندی، شیوه حمل و نقل، اعتبار تجاری فروشندگان و در نهایت تغییر نرخ ارز کشور خریدار (بویژه کشور ایتالیا) نسبت به دلار آمریکا از جمله عوامل مؤثر بر قیمت سالامبور هستند که چندان موردتوجه قرار نمی‌گیرند.

در زمینه فروش سالامبور باید بطور دائم با بازارهای روز در ارتباط بود. در بسیاری از مواقع افزایش قیمت کالاهای چرمی در بازارهای جهانی تأثیر هماهنگ و مشابه در قیمت سالامبور - به نفع صادرکنندگان - بر جای نگذاشته، حال آنکه کاهش آن، تأثیر منفی به همراه داشته است. اکثریت صادرکنندگان و (عمدتاً صادرکنندگان با سرمایه کم) که توانائی مقابله با مخاطرات بازار را ندارند، ملاک قیمت گذاری آنها حداقل سود با توجه به میزان هزینه می‌باشد. حق العمل کاران و دلالان که عمدتاً به نفع خریداران عمل می‌نمایند، تأثیر بسزایی بر قیمت بر جای می‌گذارند.

مشاهده نمی‌شود. این امر خود زمینه‌های بحث فراوانی را باز می‌کند، از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۶۷ (با توجه به جدول ۱۲) شاهد افزایش چشمگیر قیمت‌ها بویژه برای سالامبورهای مرغوبتر هستیم. این افزایش از اواخر سال ۱۳۶۵ چشمگیرتر است. بطوریکه قیمت‌های سال ۱۳۶۶ نسبت به سال ۱۳۶۳ حدود ۵۰ درصد افزایش نشان می‌دهد و به ۱۰۱۰ ریال برای هر جلد سالامبور مرغوب گوسفندی رسیده است. متوسط قیمت صادراتی انواع سالامبور براساس آمارهای مراکز مختلف نیز بیانگر رشد قیمت‌ها از سال ۱۳۵۴ به بعد می‌باشد. قیمت‌ها طی سالهای ۱۳۶۰-۶۱ به نسبت سالهای قبل و بعد، از رشد بیشتری برخوردار بوده است. گرچه هماهنگی زیادی بین آمارهای داخلی و خارجی به چشم نمی‌خورد و از نوسانات یکسانی برخوردار نیستند ولی در مجموع قیمت سالهای آخر دوره مورد بحث، نسبت به اول دوره افزایش قابل توجهی را نشان می‌دهد.

تا سال ۱۳۶۷، نرخهای پیمان ارزی برای صادرات براساس ریال تعیین می‌گردید، از این سال به بعد قیمت‌ها برحسب دلار تعیین می‌شود تا از ثبات بیشتری برخوردار گردد. مقایسه قیمت‌ها و نوسانات آنها به لحاظ تنوع کالا - بویژه تا سال ۱۳۶۳ - امکان‌پذیر نمی‌باشد، ولی بطور کلی سالامبور گوسفندی سورت ۱ (AB) جزو گرانترین نوع پوستها - ست و سالامبور بزی سورت ۱ (AB) بعد از آن قرار دارد (صدور این کالا از سال ۱۳۶۵ ممنوع گردیده است)، قیمت سالامبور گوسفندی سورت ۱ (AB) طی سالهای ۱۳۵۶-۶۳ از ۵۰۰ ریال، برای هر جلد به ۵۱۰ ریال رسیده است ولی قیمت سالامبور بزی تغییری نکرده است. ضمن اینکه تنها در سال ۱۳۶۰ سالامبور دسته سورت AB اندکی افزایش یافته و قیمت آن تا سطح ۶۰۰ ریال برای هر جلد رسیده است. در زمینه سایر انواع سالامبور نیز کاهش و یا افزایش چشمگیری طی دوره مذکور

جدول (۱۲): قیمت انواع سالامبور گوسفندی و بزى طی سالهای ۱۳۶۳ - ۶۷.

ریال (هر کیلو)
واحد: + دلار (هر کیلو)

نوع	تاریخ / درجه		۸۱/۹/۶۶	۶/۶/۶۶	۱۱/۳/۶۶	۶۵/۹/۶۶	۵۵/۱۰/۶۵	۶۵/۱۲/۶۶	۵۱/۱/۶۶	۸/۴/۶۶	۱۵/۱/۶۶
	درجه	تاریخ									
گوسفندی	AB	(۱۱۰-۱۲۰)	۶۸۰		۵۸۰	۶۸۰		۹۵۰	۱۰۱۰	۹۵۸	۱۲
گوسفندی	AB	(۱۰۰-۱۱۰)	۵۷۰		۴۸۵	۵۴۵		۷۴۰	۹۵۲	۸۷۶	۱۱
بزی	AB	(۸۰ - ۸۵)	۵۵۰		۵۵۰	۶۰۰					
بزی	AB	(۷۰ - ۷۵)	۳۶۰		۴۰۰	۴۴۰					
گوسفندی	AB	(۷۰ - ۷۵)			۳۰۰	۳۵۰		۵۰۰	۸۲۶	۶۱۷	۷/۶۵
گوسفندی	AC	(۱۱۰-۱۱۵)	۴۰۰		۴۰۰	۵۴۰		۷۰۰	۸۶۴	۷۹۴	۹/۹
گوسفندی	AC	(۱۰۰-۱۰۵)			۳۴۰	۳۷۰		۵۳۰	۶۹۲	۶۶۸	۸/۳
بزی	AC	(۷۵ - ۸۰)	۳۵۰		۳۳۰	۳۸۰					
بزی	AC	(۶۵ - ۷۰)	۲۵۰		۲۵۰	۲۷۰					
گوسفندی	CB	(۹۰ - ۹۵)	۲۱۰		۱۸۰	۲۲۰		۳۰۰	۵۵۸	۲۸۵	۶/۲۵
بزی	CB	(۷۰ - ۷۵)	۲۸۰		۲۶۰	۲۸۰					
بزی	CB	(۶۰ - ۶۵)	۱۸۰		۱۶۰	۱۷۵					
بزی		پوست بقره			۱۸۰						
"		چپس (۴۵ - ۴۰)	۱۷۰ ۱۰۰		۹۰	۹۰					
"		سردگی (۵۰ - ۴۵)	۱۸۰		۱۵۰	۱۸۵		۲۸۰	۴۸۲	۳۸۷	۴/۷۰
"		سردگی کمر			۱۰۰						
"		سورت چهار (۸۵ - ۸۰)			۱۲۰	۱۲۰		۸۰-۸۵	۴۹۱	۲۶۰	۳/۲۵
		تاریخ اعتبار:	۱- مورسور ۱۳۶۳ ۲- آذرماه ۱۳۰۳ ۳- ... ۱۳۰۳	۱۲/۲۰ ۱۳۶۲	۱/۶/۳۱-۱ ۱۳۶۵ ۲- ۹/۳ ۱۳۶۵	۱/۱/۳۱ ۱۳۶۶	۸/۲/۳۰ ۱۳۶۵	۲/۲/۳۱ ۱۳۶۶	۱/۶/۳۱ ۱۳۶۶	۱/۱/۳۱ ۱۳۶۷	۶/۳/۳۱ ۱۳۶۷

اخذ شده از: مرکز توسعه صادرات ایران.

جدول (۱۳): متوسط قیمت صادراتی انواع سالامبور صادرشده بر اساس آمارهای منتشره از سوی

مراکز مختلف طی سالهای ۱۳۵۴-۶۶

x دلار (هر کیلو)

واحد: +ریال (هر کیلو)

سال	نوع	مرکز آمار ایران		انحاده صادرکنندگان پوست، سالامبور و جرم		سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد	
		انواع پوست و جرم (+)	انواع پوست و سری	انواع سالامبور کوفته‌ای و سری (+)	انواع گاو و گوساله‌ای (x)	پوست کوفته‌ای و بره‌ای	پوست سبزی و بزرگ‌های
۱۳۵۴			۹۲/۷	-	-	۱	۱/۴۸
۱۳۵۵		۹۷/۳	۹۶/۴	-	-	۱/۵۸	۱/۴۲
۱۳۵۶		۱۲۱/۷	۱۲۲/۲	-	-	۲	۱/۴۴
۱۳۵۷		۱۱۱/۸	۱۱۱/۸	-	-	۲	۱/۳۸
۱۳۵۸		۱۵۵/۹	۱۵۷/۴	۱۵۱/۳	۲/۰۲	۲	۲/۰۱
۱۳۵۹		۲۴۴/۲	۲۴۳/۹	۲۷۶/۲	۳/۶۸	۲	۲/۰۶
۱۳۶۰		۲۷۲/۶	۲۷۰/۶	۲۶۶/۲	۳/۵۶	۳/۴	۲/۵
۱۳۶۱		۳۰۲/۲	۳۰۲/۲	۳۱۳/۵	۴/۱۸	۳/۵	۱/۹۲
۱۳۶۲		۲۵۱/۵	۲۵۱/۳	۲۶۳/۶	۳/۵۲	۳/۵	۲/۱۷
۱۳۶۳		۲۲۳/۵	۲۲۱/۲	۲۶۳/-	۳/۵۱	۳/۵۶	۲/۲۹
۱۳۶۴		۲۴۶/۳	۲۴۵/۳	۲۷۰/-	۳/۶۰	-	-
۱۳۶۵		۱۸۳/۳	۱۸۰	۲۴۱/۱	۳/۲۲	-	-
۱۳۶۶		۵۵۱/۱	۵۲۶	۲۸۱/۵	۷/۱۹	-	-

توضیحات: بعلت در دسترس نبودن اطلاعات، متوسط قیمت جهانی محاسبه نگردیده است.

